

سوالات تستی فصل اول علوم و فنون - دوازدهم انسانی (آسان)

درس ۱: تاریخ ادبیات قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره‌ی بازگشت و بیداری)

۱- کدام یک از افراد زیر انجمن ادبی نشاط را تأسیس کرد؟

- ① مشتاق اصفهانی ② کریم خان زند
③ فتحعلی شاه ④ عبدالوهاب نشاط

۲- شاعران نام‌برده در کدام گزینه، همگی به سبک غزل‌سرایی حافظ، سعدی و دیگر شاعران سبک عراقی شعر می‌گفتند؟

- ① صبای کاشانی، فروغی بسطامی ② سروش اصفهانی، قآنی شیرازی
③ مجمر اصفهانی، نشاط اصفهانی ④ سروش اصفهانی، صبای کاشانی

۳- کدامیک از شاعران زیر غزل‌سرایی به سبک حافظ و سعدی را در پیش گرفتند؟

- ① فروغی بسطامی ② صبای کاشانی
③ قآنی شیرازی ④ سروش اصفهانی

۴- همه‌ی گزینه‌های به‌جز گزینه از نظر تاریخ ادبیات درست است.

① شاعران دوره‌ی بازگشت به سبب فقر فرهنگی و سستی و رخوت حاکم بر ادبیات به پیروی از اسلوب‌های کهن پرداختند.

② توجه مردم به واقعیت‌های و امکانات فنی دنیای جدید در بیداری جامعه مؤثر بود.

③ در عصر بیداری به دلیل تمرکز عمده‌ی فعالیت‌های سیاسی و مطبوعاتی در تهران شعر و ادب هم در پایتخت جلوه‌ی بیشتری داشت.

④ داستان‌نویسی به شیوه‌ی جدید (رمان‌نویسی) در ادبیات کلاسیک فارسی سابقه دارد و این نوع ادبی محصول گذشته است.

۵- با روی کار آمدن کدام سلسله بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات، پررونق‌تر از گذشته شد؟

- ① صفویه ② قاجار ③ افشاریه ④ زندیه

۶- کدام یک از عوامل زیر در دورهٔ بازگشت و بیداری در بیداری جامعه مؤثر نبود؟

① تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس

② توجه به ادبیات و رونق بازار شعر و شاعری

③ کوشش‌های عباس‌میرزا در روی آوردن به دانش و فنون نوین

④ اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل

۷- کدام یک از گزینه‌های زیر از معروف‌ترین شاعران دورهٔ بازگشت محسوب نمی‌شود؟

① مجمر اصفهانی

② سروش اصفهانی

③ نشاط اصفهانی

④ بهار

۸- در دورهٔ بیداری کدام یک از ادیبان زیر به نقد شرایط موجود پرداختند؟

① عبدالرحیم طالبوف

② مجمر اصفهانی

③ فروغی بسطامی

④ صبای کاشانی

۹- هر یک از توضیحات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) از شعرا و روشنفکران مخالف دولت

ب) از مفاهیم فرعی ادبیات بیداری

ج) از مفاهیم اصلی ادبیات بیداری

① نسیم شمال - پیکار با بیگانه - انتقاد از نابه‌سامانی‌ها

② عبدالرحیم طالبوف - قانون‌خواهی - حقوق اجتماعی

③ میرزا آقاخان کرمانی - وطن - آزادی

④ ملک‌الشعرا بهار - سخن از حقوق زنان - مبارزه با استعمار و استبداد

۱۰- کدام عامل در ایجاد نهضت بازگشت ادبی بی تأثیر بود؟

① تاراج کتابخانهٔ اصفهان

② تضعیف جامعه

③ رونق مدح

④ مکتب وقوع

۱۱- کدام گزینه از جملهٔ روزنامه‌ها یا مجله‌های منتشر شده در دورهٔ بیداری است؟

① دانش

② سخن

③ یادگار

④ دانشکده

۱۲- با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، در ادبیات، پررونق‌تر از گذشته بود.

۱) مطرح شدن انتقادات اجتماعی

۲) بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان

۳) مثنوی‌سرایی و سرودن داستان‌ها حکمی و عرفانی

۴) توجه به صور خیال و جنبه‌های شاعرانه

۱۳- تأسیس مدرسه دارالفنون به فرمان چه کسی بود؟

۱) عباس میرزا ۲) فتحعلی‌شاه ۳) امیرکبیر ۴) مظفرالدین‌شاه

۱۴- کدام‌یک از گزینه‌های زیر موجب آشنایی شاهان قاجار با تحولات جهانی شد و روزنامه «نسیم شمال» را مردم کدام شهر بیشتر می‌خواندند؟

۱) سفرهای شاهان قاجار به فرنگ- تهران

۲) تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری- رشت

۳) سفرهای شاهان قاجار به فرنگ- رشت

۴) تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری- تهران

۱۵- از چه دوره‌ای شعر دوره بازگشت با انتقاد روبه‌رو شد؟

۱) اواخر دوره صفویه ۲) اوایل دوره قاجار

۳) اواسط دوره قاجار ۴) اواخر دوره زندیه

۱۶- هر دو مورد کدام گزینه از عوامل مؤثر بر ایجاد نهضت بازگشت ادبی بوده است؟

۱) فقر فرهنگی جامعه- سستی و رخوت حاکم بر ادبیات

۲) ظهور موضوعات جدید در ادبیات- رهایی از انحطاط اواخر دوره صفوی

۳) رونق مداحی شاهان توسط شاعران- تضعیف جامعه بر اثر شکست از روسیه

۴) تاراج کتابخانه اصفهان- سفر شاهان قاجار به فرنگ

۱۷- کدام گزینه درست است؟

- ۱) قائم مقام فراهانی، مسائل عصر را با کاربرد زبان متکلف بیان می‌کرد.
- ۲) علی اکبر دهخدا در استانبول روزنامه «صور اسرافیل» را منتشر کرد.
- ۳) قائم مقام فراهانی مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی را نوشت.
- ۴) دهخدا پیشرو جمال‌زاده و هدایت در ساده‌نویسی بوده است.

۱۸- کدام گزینه در مورد شاعران و نویسندگان دوره بیداری نادرست است؟

- ۱) در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش مؤثر داشت. (ملک‌الشعراى بهار)
- ۲) با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد. وی کتابی به سبک گلستان سعدی نوشت. (قائم مقام فراهانی)
- ۳) شعر او ساده و دور از پیچیدگی بود. وی مضامین وطن‌دوستی و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند. (عارف)
- ۴) وی توانست با شعرهای ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند. «ای قلم» از نمونه‌های اشعار انتقادی اوست. (سید اشرف‌الدین گیلانی)

۱۹- نویسنده یا مدیر کدام یک از روزنامه یا نشریات زیر صحیح است؟

- ۱) دانشکده: فرخی یزدی
- ۲) صور اسرافیل: دهخدا
- ۳) بهار: میرزا یوسف خان اعتصامی
- ۴) نسیم شمال: میرزاده عشقی

۲۰- همه آثار گزینه ... از آثار نویسنده کتاب «تاریخ تطور فارسی» هستند.

- ۱) سبک‌شناسی، چرند و پرند، نوبهار، تاریخ بیداری ایرانیان
- ۲) روزنامه سروش، دیوان اشعار، شمس و طغرا، داستان باستان
- ۳) دیوان اشعار، منشآت، داستان باستان، سبک‌شناسی
- ۴) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطور نظم فارسی، تصحیح‌های ارزشمند و مقالات علمی

۲۱- در کدام گزینه به ترتیب اثری به تقلید از بوستان سعدی، شاعری قصیده سرا به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی، و نام شاعری که آشنایی با سعدی طبع وی را شکوفا ساخت، آمده است؟

- ۱) گلشن صبا، سروش اصفهانی، فرخی
- ۲) خداوندنامه، مجمر اصفهانی، فرخی
- ۳) گلشن صبا، فروغ بسطامی، میرزاده عشقی
- ۴) خداوندنامه، نشاط اصفهانی، میرزاده عشقی

۲۲- کدام یک از ابیات زیر از سروده های «ملک الشعرا» است؟

- ۱) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم از برای آزادی
- ۲) من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید
- ۳) داد معشوقه به عاشق پیغام که کند مادر تو با من جنگ
- ۴) از خون جوانان وطن لاله دمیده از ماتم سرو قدشان سرو خمیده

۲۳- بیت زیر از سروده های چه کسی است؟

«جنگ ننگ است در شریعت من جز پی پاس دین و حفظ وطن»

- ۱) سید اشرف الدین گیلانی
- ۲) ادیب الممالک فراهانی
- ۳) ایرج میرزا
- ۴) عارف قزوینی

۲۴- کدام یک از نویسندگان زیر از پیشگامان نثر ساده در دوره بیداری نبود؟

- ۱) قائم مقام فراهانی
- ۲) مظفرالدین شاه
- ۳) عبدالرحیم طالبوف
- ۴) میرزا آقاخان کرمانی

۲۵- شاعران نام برده در کدام گزینه، هر دو به سبک عراقی شعر گفتند؟

- ۱) صباي کاشانی - نشاط اصفهانی
- ۲) سروش اصفهانی - نشاط اصفهانی
- ۳) فروغی بسطامی - مجمر اصفهانی
- ۴) مجمر اصفهانی - سروش اصفهانی

۲۶- نویسندگان آثار در کدام گزینه کاملاً درست معرفی شده‌اند؟

- ① سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: نشاط اصفهانی / خداوندنامه: صبای کاشانی
 ② منشآت: قائم مقام فراهانی / داستان باستان: محمدباقر میرزا خسروی
 ③ تاریخ تطور نظم فارسی: محمدتقی بهار / تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم‌الاسلام کرمانی
 ④ ایده‌آل: میرزاده عشقی / شمس‌الدین و قمر: محمدباقر میرزا خسروی

۲۷- توضیح مقابل کدام یک از شخصیت‌های ادبی زیر درست می‌باشد؟

- ① سید اشرف‌الدین گیلانی: علاوه بر آشنایی عمیق با زبان فارسی و ادبیات کهن، از مسائل روز جامعه نیز آگاهی داشت و این شناخت توانمندی را در خدمت آزادی و وطن‌خواهی درآورد.
 ② میرزا محمدصادق امیری فراهانی: او توانست با شعرهای ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند. در بیداری مردم بسیار مؤثر بود از نمونه اشعار انتقادی او «ای قلم» است.

- ③ محمدتقی بهار: از جانب مظفرالدین‌شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد. فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود و سردبیری روزنامه قانون را نیز برعهده داشت.

- ④ عارف قزوینی: وی مضامین وطن‌دوستی و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند. سوز و شوری که در شعر وی نمایان است، نشان از دردمندی و عشق او به میهن است.

۲۸- باتوجه به ویژگی فکری شعر زیر و سبک شاعر آن و توجه او به مردم و دفاع از حقوق کارگران کدام گزینه می‌تواند نمونه‌ای از شعر او باشد؟

«آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
دست خود ز جان شستم از برای آزادی»

- ① از خون جوانان وطن لاله دمیده
از ماتم سرو قدشان سرو خمیده
 ② هوای خود چو نهادم، رضای او چو گزیدم
جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم
 ③ گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم
 ④ ماه نو با روی پر خون شفق را کن نگاه
کان ز داس و دست دهقانان حکایت می‌کند

۲۹- باتوجه به ویژگی‌های فکری سبک دورهٔ بیداری، ابیات کدام گزینه می‌توانند متعلق به این سبک باشند؟

الف) در معنی انتخاب و آزادی	هر روز فکنده مشکلی دیگر
ب) تا زبر خاکی ای درخت تنومند	مگسل از این آب و خاک رشته پیوند
ج) عمرها در طلب شاهد آزادی و عدل	سر قدم ساخته تا ملک فنا تاخته‌ایم
د) دلیل کاروان اشک آه سرد را مانم	اثر پردراز داغم، حرف صاحب‌در را مانم
۱ ج و د	۲ الف و ج
۳ ب و د	۴ الف و د

۳۰- مفهوم همهٔ گزینه‌ها به جز گزینه به هم نزدیک است.

۱ به خونِ دل نیم زین زیست شادم	که ایرانی بُود خون و نژادم
۲ خطهٔ ایران منزل که شیران که خداهش	نام پیروزی بنگاشته بر هر سر سنگ
۳ هر که بهر پاسِ عرض و مال و مسکن داد جان چون شهیدان از می فخرش لبالب ساغر	
است	

۴ ندارم هیچ اگر، این فخر دارم که یک ایرانی والات تبارم

۳۱- مفهوم همهٔ ابیات تناسب دارد؛ به جز:

۱ بر طاعت و خیر خود نباید نگریست	در رحمت فضل او نگه باید کرد
۲ گر خلف تکیه بر عمل خویش کرده‌اند	ما را بس است رحمت و فضل تو متکا
۳ رندان عمل برای رضای خدا کنند	یعنی ز خویش خلق خدا را رضا کنند
۴ بر سایبان حسن عمل اعتماد نیست	سعدی مگر به سایهٔ لطف خدا رود

۳۲- مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟

۱ سپیند آتش عشقی نگشته کی دانی	که چیست حال دل بی‌قرار سوختگان
۲ گر ملامتگر نداند حال ما عیبش مکن	ما میان موج دریاییم و او بر ساحل است
۳ کسی که عشق ندارد به خامی‌اش شک نیست	گر آتشی نبود از چه پخته گردد خام
۴ خام بی‌دردی چه داند اشک گرم و آه سرد	دردمند پخته‌ای باید شناسد درد ما

۳۳- جمله زیر در مورد کدام یک از شاعران زیر صادق است؟

«وی علاوه بر آشنایی عمیق با زبان فارسی و ادبیات کهن از مسائل روز جامعه نیز آگاهی داشت و این شناخت و توانمندی را در خدمت آزادی و وطن خواهی درآورد.»

- ۱) فرخی یزدی
۲) محمدتقی بهار
۳) عارف قزوینی
۴) ادیب الممالک فراهانی

۳۴- کدام گروه از شخصیت‌های زیر از شاعران دوره بیداری بودند؟

- ۱) عارف قزوینی - میرزا احسن خان بدیع
۲) عبدالرحیم طالبوف - ناصرالدین شاه قاجار
۳) فرخی یزدی - سید اشرف‌الدین گیلانی
۴) ادیب الممالک فراهانی - قائم مقام فراهانی
۳۵- میرزا محمدصادق امیری فراهانی ملقب به چه بود؟ این لقب را کدام پادشاه قاجار به وی داده بود و فعالیت اصلی اش چه بود؟

- ۱) ادیب الممالک - ناصرالدین شاه - نمایندگی مجلس
۲) نسیم شمال - ناصرالدین شاه - نمایندگی مجلس
۳) ادیب الممالک - مظفرالدین شاه - روزنامه نگاری
۴) نسیم شمال - مظفرالدین شاه - روزنامه نگاری

۳۶- کدام یک از آثار زیر از «محمدتقی بهار» نیست؟

- ۱) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران
۲) سبک شناسی
۳) قلب مادر
۴) تاریخ تطور نظم فارسی

۳۷- نویسندگان آثار همه گزینه‌ها کاملاً درست معرفی شده‌اند؛ به جز:

- ۱) سرگذشت حاجی بابای اصفهانی: میرزا حبیب اصفهانی / خداوندنامه: صبای کاشانی
۲) ایده آل: میرزاده عشقی / شمس‌الدین و قمر: میرزا احسن خان بدیع
۳) تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم الاسلام کرمانی / تاریخ تطور نظم فارسی: محمدتقی بهار
۴) داستان باستان: میرزا احسن خان بدیع / شمس و طغرا: محمدباقر میرزا خسروی

۳۸- باتوجه به وضعیت عمومی زبان و ادبیات عصر بیداری، کدام گزینه صحیح می باشد؟

① اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایشنامه کوتاه فارسی و عوامفهم پرداخت، میرزا آقا تبریزی بود.

② علامه دهخدا، مدیر مسئول روزنامه صور اسرافیل، نوشته های طنزآمیز خود را با عنوان چرند و پرند در آن روزنامه منتشر می کرد.

③ از مهم ترین ترجمه ها در عصر بیداری، «سرگذشت حاجی بابا اصفهانی» از جیمز موریه است که توسط میرزا یوسف اعتصامی ترجمه شد.

④ ملک الشعرای بهار با انتشار دو مجله به نام های «دانشکده» و «بهار» در عرصه روزنامه نگاری، مسائل سیاسی و اجتماعی را بیان می کرد.

۳۹- از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد «کاملاً» درست هستند؛ به جز:

① نثر در عصر بیداری به سمت سادگی و بی پیرایگی سوق داده شد و روزنامه نگاری، ترجمه و ادبیات داستانی رواج پیدا کرد.

② از پیشگامان نثر ساده در عصر بیداری می توان به قائم مقام فراهانی، زین العابدین مراغه ای و عبدالرحیم طالبوف اشاره کرد.

③ مهم ترین روزنامه های قرن ۱۲ و ۱۳ که در بردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود روزنامه های «صور اسرافیل» و «نسیم شمال» است.

④ مجله بهار به وسیله ملک الشعرای بهار و مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی به عرصه ظهور رسیدند.

۴۰- متن زیر چه کسی را معرفی می کند؟

«از معروف ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ دوره بیداری است که علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود.»

① قائم مقام فراهانی

② میرزا حبیب اصفهانی

③ ادیب الممالک فراهانی

④ علی اکبر دهخدا

۴۱- توضیح مقابل کدام روزنامه دوره بیداری نادرست است؟

① قرن بیستم: عشقی در این روزنامه به افشاگری اعمال پلید و مقاصد شوم رجال خائن زمان پرداخت.

② نسیم شمال: روزنامه‌ای که به مدیریت و نویسندگی سید اشرف‌الدین گیلانی در رشت منتشر می‌شد.

③ دانشکده: نشریه‌ای بود که در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی منتشر شد.

④ سروش: روزنامه‌ای بود که دهخدا در استانبول منتشر کرد.

۴۲- کدام یک از شخصیت‌های زیر از اولین کسانی بود که در دوره قاجار به ترجمه آثار غربی پرداخت؟

① ناظم‌الاسلام کرمانی

② میرزا حسن خان بدیع

③ میرزا آقا تبریزی

④ میرزا حبیب اصفهانی

۴۳- توضیح مقابل کدام اثر درست است؟

① دانشکده: مجله‌ای ادبی با مدیریت پدر پروین اعتصامی

② شمس‌الدین و قمر: رمانی تاریخی به قلم میرزا حسن خان بدیع

③ سه تابلوی مریم: نمایشنامه‌ای منظوم و مهم‌ترین اثر فرخی

④ سروش: روزنامه‌ای با مدیریت میرزا جهانگیرخان و نویسندگی دهخدا

۴۴- در کدام گزینه ویژگی آثار یا زمینه‌های فعالیت هنرمندان مذکور، در کمانک مقابل آن‌ها صحیح است؟

① سید اشرف‌الدین گیلانی (زبان طنز آمیز) - ادیب‌الممالک فراهانی (غزل‌سرایی)

② محمدباقر میرزا خسروی (نمایش‌نامه‌نویسی) - قائم‌مقام فراهانی (نثر ساده)

③ ناظم‌الاسلام کرمانی (پژوهش تاریخی) - علی‌اکبر دهخدا (فرهنگ‌نویسی)

④ فرخی یزدی (تصنیف‌سرایی) - ایرج میرزا (هجو و هزل)

درس ۲: پایه‌های آوایی ناهمسان

۴۵- وزن بیت زیر کدام است؟

- «رفتی به چمن لیک قفس گشت نصیبت غیر از قفس ای مرغ گرفتار چه دیدی؟»
- ① مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن ② مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن
- ③ مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن ④ مستفعل مستفعل مستفعل مستف

۴۶- نشانه‌های هجایی زیر، تقطیع هجایی کدام بیت است؟

ر - UU - U - U - UU - -

- ① پرده برانداز که نتوان نمود قطع نظر از رخ زیبای تو
- ② تا به جفایت خوشم، ترک جفا کرده‌ای این روش تازه را تازه بنا کرده‌ای
- ③ دل ز غمت آخرم به ناله در آمد من که ننالیده‌ام ز هیچ عذابی
- ④ رهزن ایمان من شد نازنین تازه‌ای رفتم از کیش مسلمانی به دین تازه‌ای

۴۷- پایه‌های آوایی کدام مصراع نادرست است؟

- ① سرمایه در اندیشه اسباب تلف شد: سَر مایِ دَر / ان دی شِ ی / اس با ب ت / لَف شد
- ② عالم بیچارگی‌ست پیش که نالیم: عا ل م بی / چا ر گی ست / پی شِ کِ نا / لیم
- ③ بر آن سرم که ز دامن برون کشم پا را: ب ران سَ رَم / کِ زِ دا مَن / بُ رُونِ کِ شَم / پا را
- ④ هر سو نظر افکنی اسیریم: هر سو ن / ظَ رَفِ کِ نی / ا سی ریم

۴۸- وزن کدام بیت با سه بیت دیگر تفاوت است؟

- ① چو نامردم آوای مردم شنید میان خطر جای بودن ندید
- ② نیندارم ای در خزان کشته جو که گندم ستانی به وقت درو
- ③ نرفتم به محرومی از هیچ کوی چرا از در حق شوم زرد روی
- ④ در نگاهش شکفته روح سحر بر لبانش ترانه توحید

۴۹- همه مصراع‌ها بر وزن «مستفعل فاعلات فعلن» سروده شده است به جز

- ① ما کلبه زهد بر گرفتیم ② ما یوسف خود نمی‌فروشیم
- ③ خواب از سر خفتگان به در بُرد ④ دولت جان پرور است صحبت آموزگار

۵۰- وزن بیت زیر کدام است؟

«چندان که توانم من گریان ز فراق
زان لب به یک خنده جهان پُر ز شکر کرد»

① مستفعل مستفعل مستفعل مستفعل

② مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

③ مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

④ مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

۵۱- نشانه‌های هجایی پایه‌های آوایی مصراع اول کدام بیت به شکل زیر نیست؟

U - U / - UU / - U - U - - / - - «

① به بوی آن که شبی در حرم بیاسایند هزار بادیه سهل است اگر بپیمایند

② می‌رس حال مرا، روزگار یارم نیست جهنمی شده‌ام، هیچ کس کنارم نیست

③ به یاد یار و دیار آنچنان بگریم زار که از جهان ره و رسم سفر براندازم

④ کی بر این کلبه طوفان زده سر خواهی زد ای پرستو که پیام آور فروردینی

۵۲- وزن پایه‌های آوایی کدام گزینه ناهمسان (نامنظم) است؟

① در بیابان طلب راهبری نیست مرا سر پرواز به بال دگری نیست مرا

② روزگاری است که با ریگ روان همسفرم می‌روم راه و ز منزل خبری نیست مرا

③ دشنام یار جان دگر می‌دهد مرا این زهر پرورش به شکر می‌دهد مرا

④ برده‌ام غنچه صفت سر به گریبان صائب جز دل امید گشایش ز دری نیست مرا

۵۳- وزن کدام بیت با وزن «ترکی گدایی مکن که گنج بیابی» یکسان است؟

① سلسله موی دوست حلقه دام بلاست هر که در این حلقه نیست فارغ از این

ماجراست
WWW.20SHOO.IR

② کار جهان هر چه شود، کار تو کو؟ بار تو کو؟ گر دو جهان بتکده شد آن بت عیار تو کو

③ چیست غذای عشق تو؟ این جگر کباب من چیست دل خراب من؟ کار که وفای تو

④ قدر فلک را کمال و منزلتی نیست در نظر قدر با کمال محمد

۵۴- وزن کدام مصراع، در مقابل آن «غلط» آمده است؟

- ۱) چین زلف مشکین را بر رخ نگارم بین (مستفعل فاعلات فعلن)
- ۲) ای دل چو خطش سر زد پیوند از او مگسل (مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن)
- ۳) برخاست ز هر گوشه بلایی به کمینم (مفعول مفاعیلن مفاعیلن فعولن)
- ۴) مژگان مردم افکن چشمان کافرش بین (مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن)

۵۵- رکن اول مصراع دوم بیت با ابیات دیگر متفاوت است؟

- ۱) تو برافروختی درون دماغ
 - ۲) هرچه هست از دقیقه‌های نجوم
 - ۳) در نگاهش شکفته روح سحر
 - ۴) راز پوشیده گرچه هست بسی
 - ۵) خردی تابناک تر ز چراغ
 - ۶) با یکایک نهفته‌های علوم
 - ۷) بر لبانش ترانه توحید
 - ۸) بر تو پوشیده نیست راز کسی
- ۵۶- وزن بیت «اگر به مذهب تو خون عاشق است مباح / صلاح ما همه آن است کآن تو راست صلاح» با کدام بیت یکسان است؟

- ۱) گره ز دل بگشا وز سپهر یاد مکن
- ۲) ساقی ار باده از این دست به جام اندازد
- ۳) دوش از جناب آصف پیک بشارت آمد
- ۴) دمی با غم به سر بردن جهان یک سر نمی‌ارزد
- ۵) که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد
- ۶) عارفان را همه در شرب مدام اندازد
- ۷) کز حضرت سلیمان عشرت اشارت آمد
- ۸) به می بفروش دلق ما کز این بهتر نمی‌ارزد

۵۷- نام ارکان عروضی کدام مصراع در مقابل آن درست نیامده است؟

- ۱) که شبی نخفته باشی به دراز نای سالی: فعلات فاعلاتن فعلات فاعلاتن
- ۲) این ابر چون یعقوب من وان گل چو یوسف در چمن: مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
- ۳) ماه درست را ببین کو بشکست خواب ما: مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن
- ۴) وقتی دل سودایی می‌رفت به بستان‌ها: مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن

۵۸- وزن بیت «هر آن که جتنب اهل خدا نگه دارد / خدایش در همه حال از بلا نگه دارد» با کدام گزینه یکسان است؟

- ۱) آن که از سنبل او غالیه تابی دارد
- ۲) زر از بهای می اکنون چو گل دریغ مدار
- ۳) رو بر رهش نهادم و بر من گذر نکرد
- ۴) به سعی خود نتوان برد پی به گوهر مقصود
- ۵) باز با دلشدگان ناز عتابی دارد
- ۶) که عقل کل به صدت عیب متهم دارد
- ۷) صد لطف چشم داشتم و یک نظر نکرد
- ۸) خیال باشد کاین کار بی‌حواله بر آید

۵۹- وزن کدام بیت « مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ » است؟

- ۱) جنگ از طرف دوست دل آزار نباشد
یاری که تحمل نکند یار نباشد
- ۲) که دانستم که هرگز سازگاری
پری را با بنی آدم نباشد
- ۳) شب و روز رفت باید، قدم روندگان را
چو به مأمنی رسیدی، دگرت سفر نباشد
- ۴) گر در جهان بگردی و آفاق درنوردی
صورت بدین شگرفی در کفر و دین نباشد

۶۰- وزن همهٔ گزینه‌ها به جز در مقابل آن درست آمده است؟

- ① رویی نتوان گفت که حسنش نپسندد (مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلُ فاعلن)
 ② گر من خدای جان تو گردم دریغ نیست (مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلُ فاعلن)
 ③ هر لحظه در برم دل اندیشه خون شود (مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلُ فاعلن)
 ④ ساکن نمی شود نفسی آب چشم من (مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلُ فاعلن)

۶۱- کدام گزینه وزن متفاوتی دارد؟

- ۱) پروانه نمی شکبید از دور
 ۲) کوتاه نظران ملامت از عشق
 ۳) آن را که مراد دوست باید
 ۴) دل چه بود؟ جان که بدو زنده‌ام
 ۵) و رقص کند بسوزدش نور
 ۶) بی فایده می کنند و تحذیر
 ۷) گو ترک مراد خویشتن گیر
 ۸) گو بده ای دوست که گویم: بگیر

۶۲- وزن کدام بیت «مفعول مفاعیلن فعولن» است؟

- (۱) وین عشق تو در من آفریدستند
 هرگز نرود ز زعفران زردی
 (۲) چون دید که شمع جمع عشقم
 اندوه تو در گدازم آورد
 (۳) ندهد عاشق تو دل به کسی
 به کسی چون دهد خلیفه خراج
 (۴) آنان که بر جمال تو بگشاده‌اند چشم
 یوسف به چشم همت ایشان جمیل نیست

۶۳- کدام بیت بر وزن «مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلُ فاعلن» سروده نشده است؟

- ۱) امروز روز شادی و امسال سال گل
نیکوست حال ما که نکو باد حال گل
- ۲) عشق جمال جانان دریای آتشین است
گر عاشقی بسوزی زیرا که راه این است
- ۳) گر بر کنم دل از تو و بردارم از تو مهر
آن مهر بر که افکنم آن دل کجا برم؟
- ۴) تا هستم ای رفیق ندانی که کیستم
روزی سراغ وقت من آیی که نیستم

۶۴- وزن کدام بیت به سه بیت دیگر متفاوت است؟

- ① ما آزموده‌ایم در این شهر بخت خویش بیرون کشید باید از این ورطه رخت خویش
 ② من از دیار حبیبم نه از بلاد غریب مَهیمنا به رفیقان خود رسان بزم
 ③ حیف است بلبلی چو من اکنون در این قفس با این زبان عَذب که خامش چو سوسنم
 ④ حافظ مکن ملامت زندان که در ازل ما را خدا ز زهرِ ریا بی‌نیاز کرد

۶۵- وزن کدام مصراع در مقابل آن نادرست آمده است؟

- ① چون ببندی نقاب و بگشایی (فاعلاتن مفاعیلن فعْلن)
 ② مرا مجال سخن بیش در بیان تو نیست (مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فَعْلن)
 ③ بر دیدهٔ صاحب‌نظران خواب بیستی (مفعولُ مفاعیلن مفعولُ مفاعیلن)
 ④ سپر از تیغ تو در روی کشیدن نهی است (فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعْلن)

۶۶- نشانه‌های هجایی کدام گزینه، وزن بیت زیر را مشخص می‌کند؟

«با عاشقان نشین و همه عاشقی گزین با هر که نیست عاشق کم گوی و کم نشین»

① - U - U - - UU - U - U - -

② -U - - - U - - - U - - - U - -

③ - - UU - - UU - - UU - -

④ - - UU - - UU - - UU - -

۶۷- وزن کدام گزینه در مقابل آن به درستی بیان شده است؟

① به گفت هیچ نیایم چو پر بود دهنم / سر حدیث نخارم چه خوش بود به خدا (مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلاتن)

② جان را من آفریدم و دردیش داده‌ام / آن کس که درد داده همو سازدش دوا (مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن)

③ خوشدلم از یار همچنانک تو دیدی / جان پر انوار همچنانک تو دیدی (مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فع)

④ آنچنان در هوای خاک درش / می‌رود آب دیده‌ام که می‌رس (فاعلاتن فاعلاتن فعْلن)

درس ۳: آرایه‌های ادبی

۶۸- در همهٔ گزینه‌ها به جز «مراعات نظیر» به کار رفته است.

- ① دوست گر با ما بسازد دولتی باشد عظیم ② مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو
③ بر چشم دشمنان تیر از این کمان توان زد ④ گه نعره زدی بلبل، گه جامه دریدی گل

۶۹- در بیت زیر، کدام آرایه‌ها وجود دارد؟

«تا دل هرزه گرد من رفت به چین زلف او / زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند»

- ① تشخیص - ایهام تناسب - مراعات نظیر ② تشبیه اسنادی - استعاره‌ی مصرحه - ایهام
③ کنایه - جناس - تناقض ④ اسلوب معادله - کنایه - تشخیص

۷۰- در ابیات همهٔ گزینه‌ها به جز گزینه «تلمیح و مراعات نظیر» وجود دارد؟

- ① یک قصه بیش نیست غن عشق وین عجب ② کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است
③ بیستون کندن فرهاد نه کاری است شگفت ④ شور شیرین به سر هر که فتد کوهکن است
⑤ یک لحظه بلانوش ره عشق قدیمیم ⑥ یک لحظه بلی گوی مناجات الستیم
⑦ در گمان آمدش که این چه فن است ⑧ اصل طوفان تنور پیرزن است
۷۱- آرایه‌ی مقابل همه‌ی ابیات به استثنای بیت گزینه‌ی صحیح است.
- ① در قلم آورد حافظ قصه‌ی لعل لبش ② آب حیوان می‌رود هر دم ز اقلام هنوز (تلمیح)
③ شمه‌ای گر ز تو در عالم علوی برسد ④ قدسیان رقص بر این گنبد گردان آرند (اشتقاق)
⑤ مگر میان ضعیفش تن نحیف من است ⑥ که هیچ هستی از او در میان نمی‌بینم (جناس تام)
⑦ شبان واری ایمن گهی رسد به مراد ⑧ که چند سال به جان خدمت شعیب کند

(مراعات نظیر)

۷۲- ابیات همهٔ گزینه‌ها دارای آرایهٔ «مراعات نظیر» هستند؛ به جز گزینه

- ① عدو چو تیغ کشد من سپر بیندازم ② که تیغ ما به جز از ناله و آهی نیست
③ ای خدایی که به بازار عزیزان درت ④ نرخ جان‌ها به جز از کف تو ارزان نشود
⑤ دل‌های مرده، زندگی از سر گرفته‌اند ⑥ تا چون مسیح با لب جان‌پرور آمدی
⑦ خاک رهی گزیده‌ام، تا چه بزاید آسمان ⑧ جیب مهی گرفته‌ام، تا چه کند ستاره‌ام

۷۳- در همه ابیات به جز بیت گزینه سه واژه «مراعات نظیر» ایجاد کرده‌اند.

- ۱) بسی تیر و دی ماه و اریبهشت
 ۲) در گهش کعبه فضل است و کفش زمزم جود
 ۳) ماهیم این هفته برون رفت و به چشم سالی است / حال هجران تو چه دانی که چه مشکل
 ۴) بار یابی به محفلی کانجا
 ۵) جبرئیل امین ندارد بار
 ۶) بر آید که ما خاک باشیم و خشت
 ۷) در گهش کعبه فضل است و کفش زمزم جود
 ۸) ماهیم این هفته برون رفت و به چشم سالی است / حال هجران تو چه دانی که چه مشکل
 ۹) بار یابی به محفلی کانجا
 ۱۰) جبرئیل امین ندارد بار

۷۴- در کدام گزینه آرایه «مراعات نظیر» وجود دارد؟

- ۱) کی بود جای ملک در خانه صورت پرست
 ۲) بیا به خانه آلاله‌ها سری بزنیم
 ۳) اختیار سر به زلف همچو چوگانش گذار
 ۴) حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی
 ۵) در کدام بیت آرایه «تلمیح» به کار رفته است؟

- ۱) خود کار من گذشت ز هر آرز و آرزو
 ۲) از کان و از مکان پی ارکانم آرزوست
 ۳) پدرت گوهر خود تا به زر و سیم فروخت
 ۴) پدر عشق بسوزد که درآمد پدرم
 ۵) پدرم روضه رضوان به دو گندم بفروخت
 ۶) من چرا ملک جهان را به جوی نفروشم
 ۷) بر سرم سایه آن سرو سهی بالا بود
 ۸) می شکم ز طرب زان که چون بر لب جوی
 ۹) کدام بیت فاقد آرایه تلمیح است؟

- ۱) رود هم عاقبت بر باد شادروان اقبال
 ۲) اگر زین نگین داری همه ملک سلیمانی
 ۳) گر چشم خدای بین نداری باری
 ۴) خورشید پرست شو نه گوساله پرست
 ۵) بگذر ز کبر و ناز که دیده‌است روزگار
 ۶) چین قبای قیصر و طرف کلاه کی
 ۷) پس از این گوش فلک نشنود افغان کسی
 ۸) که من این گوش ز فریاد و فغان کر کردم

۷۷- کدام بیت دارای آرایه «تلمیح» است؟

- ۱) شکر فروش که عمرش دراز باد چرا
 ۲) تفقدی نکند طوطی شکرخا را
 ۳) به خلق و لطف توان کرد صید اهل نظر
 ۴) به بند و دام نگیرند مرغ دانا را
 ۵) ندانم از چه سبب رنگ آشنایی نیست
 ۶) سهی قدان سیه چشم ماه سیما را
 ۷) در آسمان نه عجب گر به گفته حافظ
 ۸) سرود زهره به رقص آورد مسیحا را

۷۸- آرایه‌های بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«بر طور طاعتت «ارنی» گفت آفتاب یک ذره از تجلی حسن و جمال یافت»

① تشخیص - تضمین - تضاد

② تلمیح - تشخیص - حسن تعلیل

③ کنایه - ایهام تناسب - تلمیح

④ تشبیه - ایهام - لف و نشر

۷۹- کدام آرایه در بیت زیر وجود ندارد؟

«نبود نقش دو عالم که رنگ الفت بود زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت»

① اشتقاق ② استعاره مکنیه ③ تلمیح ④ جناس

۸۰- کدام بیت فاقد تلمیح است؟

① از دل تنگ گنه کار بر آرم آهی کاتش اندر گنه آدم و حوا فکنم

② من که ره بردم به گنج حسن بی پایان دوست صد گدای همچو خود را بعد ازین قارون کنم

③ ای مه صاحب قران از بنده حافظ یاد کن تا دعای دولت آن حسن روزافزون کنم

④ شاه ترکان چو پسندید و به چاهم انداخت دستگیر ار نشود لطف تهمتن چه کنم

۸۱- آرایه‌ی ذکر شده در مقابل کدام گزینه‌ی نادرست است؟

① رزق اگر بر آدمی عاشق نمی‌باشد چرا از زمین گندم گریبان چاک می‌آید برون؟ (حسن تعلیل)

② ای دلیل دل گم گشته خدا را مددی که غریب ار نبرد ره به دلالت برود (اشتقاق)

③ بید را بی ثمری پاس شکستن دارد زان سردار بلند است که بی سامان است (تلمیح)

④ خروشید و جوشید و برکند خاک ز سمش زمین شد همه چاک چاک (اغراق)

۸۲- کدام بیت دارای آرایه «تضمین» است؟

① هفت شهر عشق را عطار گشت ما هنوز اندر خم یک کوچه ایم

② تازه کن خاطر ما را به حدیثی صائب تو که از خامه رگ ابر بهاری آمده ای

③ گفت حافظ چو کشید از سر اندیشه نقاب غزلی را که ملایک در میخانه زدند

④ چو عضوی به درد آورد روزگار دگر عضوها را نماند قرار

۸۳- در همه گزینه‌ها به جز گزینه آرایه «تضمین» وجود دارد.

- ① به فلک می‌رسد از روی چو خورشید تو نور «قل هو الله احد» چشم بد از روی تو دور
 ② چه خوش گفت فردوسی پاکزاد که رحمت بر آن تربت پاک باد
 ③ نهان شد زیر خاکستر سر شاه شهید اما «نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محمل‌ها»
 ④ از لب زنده گشت جان هما «و من الماء کل شیء حی»

۸۴- همه گزینه‌ها به جز گزینه به حوزه بدیع لفظی مربوط است.

- ① تضاد ② جناس
 ③ سجع ④ موازنه

۸۵- در ترکیب «از عرش به فرش آمدن» چه آرایه‌ای وجود ندارد؟

- ① جناس ② کنایه ③ تضاد ④ تناسب

۸۶- در مصراع «کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق» کدام آرایه ادبی وجود ندارد؟

- ① مراعات نظیر ② تشخیص ③ تشبیه ④ کنایه

۸۷- در عبارت «شاه سیارگان به افق مغربی خرامید و جمال جهان‌آرای را به نقاب ظلام بپوشانید»

کدام آرایه ادبی به کار نرفته است؟

- ① استعاره آشکار ② تشبیه ③ تضمین ④ انسان‌نگاری

۸۸- ترتیب ابیات زیر براساس آرایه‌های «تناسب، تلمیح، تضمین، واج‌آرایی و تکرار» در کدام بیت

درست است؟

الف) فلک خمیده نگاهش به من که با تن چون دوک چگونه بار امانت نشانده‌اند به دوشم

ب) به نام نقش‌بند صفحه خاک عذار افروز مَرویان افلاک

ج) گرچه سنگیم پی مهر تو چون موم شویم گرچه شمعیم پی نور تو پروانه شویم

د) جان شیرین به لب آورد و به تلخی فرهاد نه چو پرویز که کام از لب شیرین بگرفت

ه) دانه مردن مرا شیرین شده است بل هم احیاء پی من آمده است

- ① ج، الف، ه، ب، د ② د، ج، الف، ب، ه

- ③ ج، د، ه، ب، الف ④ د، الف، ه، ج، ب

۸۹- آرایه‌های مقابل همه ابیات به جز بیت تماماً درست است.

① ای پریشان گوی مسکین پرده دیگر کن / پور دستان جان ز چاه نابردار در نخواهد بود
(تلمیح - کنایه)

② از سر شب تا سحر بر آن رخ چون آفتاب / برفشاندم زلف او حتی توارت بالحجاب
(تضمین - مراعات نظیر)

③ دینار نمی‌خواهم من عاشق دیدارم / اغیار نمی‌جویم، من شیفته یارم (جناس - تلمیح)

④ تو قد بینی و مجنون جلوه ناز / تو چشم و او نگاه ناوک انداز (تکرار - تشبیه) (ناوک: نوعی
نیزه کوچک)

۹۰- کدام آرایه ادبی در بیت زیر به کار نرفته است؟

«مجنون رخ لیلی چون قیس بنی عامر فرهاد لب شیرین چون خسرو پرویزم»
① تلمیح ② تضمین ③ تشبیه ④ مراعات نظیر